

Vlaamse Juristenvereniging

Deze bijdrage werd door de Vlaamse Juristenvereniging geselecteerd en valt buiten de redactionele verantwoordelijkheid van het Rechtskundig Weekblad

Recht als beroep

Ergens in de loop van vorig jaar was het een eeuw geleden dat Max Webers tot klassieker geworden studie *Politik als Beruf* verscheen. Dat een gelegenheids-toespraak voor een studentenvereniging uitgroeide tot een standaardwerk van een jonge wetenschap als de sociologie, is op zich al opmerkelijk te noemen.

Minder bekend is het feit dat deze tekst deel uitmaakte van een groter project, waarin werd onderzocht hoe intellectuele activiteit het voorwerp werd van professionalisering. Weber had ook gesproken over «wetenschap als beroep» en beschreven hoe de wetenschap was weggegroeid van goedbedoeld dilettantisme en evolueerde naar een collectieve activiteit, inclusief werkverdeling en budgetten.

Ook voor de politiek toonde Weber aan dat er een verschuiving had plaatsgevonden van politici die werden gedreven door passie of familiale traditie naar collega's die het besturen van het gemeenbest ook als een bezoldigde activiteit benaderden. «Ook», want Weber beschreef niet alleen verandering, maar zag tevens continuïteit.

Professionalisering impliceerde volgens Weber daarenboven gewijzigde verwachtingen. Goede intenties volstonden niet meer, maar vakkennis en resultaat kwamen ze aanvullen of vervingen ze zelfs, volgens kwatongen. Weber zou er niet om gemaald hebben.

Interessant is het object van de politiek in Webers definitie. Dat is de Staat, die hij dan weer omschrijft als de titularis van een geweldmonopolie. Die omschrijving is treffend, omdat dat monopolie vaker in verband wordt

gebracht met de rechtstaat dan met de Staat zonder meer.

Meteen is de band gelegd met een ongeschreven deel van de lezingenreeks, namelijk «recht als beroep». Ook het recht is geprofessionaliseerd en wordt zo goed als exclusief beoefend in het kader van een bezoldigde activiteit. De tijd van de leden van de vierschaar die hun rechtsprekende taak als ereambt beoefenden, de cultuur van *gentlemen-farmers* die als het nood deed ook *gentlemen-judges* konden zijn, ligt alweer enige tijd achter ons. Bij juristen wordt vakkennis verzoeken boven passie en resultaat boven rechtvaardigheidsgevoel. Ook arbeidsverdeling en specialisatie zijn hun lot, misschien meer nog dan dat van professionele politici.

Wat beide intellectuele activiteiten met elkaar delen, is echter de strijd met de kloof. De kloof tussen burger en politiek is een klassieker geworden in de politieke wetenschap, weliswaar nog niet zo klassiek als Webers honderdjarige tekst, maar toch duidelijk meer dan een modegril. De kloof tussen rechtzoekende en recht vormde in mindere mate het voorwerp van onderzoek, maar is even reëel.

Voor sommigen is dat fenomeen een één-op-ééngevolg van een al te hermetische rechtstaal. Met de politiek heeft het recht gemeen dat het een talige bezigheid is, maar terwijl de eerste soms zondigt door oversimplificatie, lijkt het recht makkelijker in het andere uiterste te vervallen.

Bewuster omgaan met juridisch taalgebruik is ongetwijfeld een zinvol aandachtspunt, maar de vraag rijst of dat duistere taalgebruik niet veeleer gevolg dan oorzaak is. Een taal is onbegrijpelijk als ze niet geregeld en publiekelijk wordt gebruikt.

Met dat publieke gebruik zou het echt wel beter kunnen. Het adagium *Justice must not only be done but also seen to be done* heeft klassiekerallures waaraan Webers werken nog niet kunnen tippen, maar of dat ook impliceert dat het wordt toegepast, is een andere vraag. Het beginsel van het publieke verloop van gerechtelijke procedures is vaak een lege doos bij gebrek aan publiek, en als er dan toch publieke belangstelling is, ontaardt die meestal in een bijkomende straf, door het multiplicatoreffect van de media. Daarnaast speelt het effect van de vicieuze cirkel: het heeft geen zin het recht publiek te beoefenen, omdat het toch onbegrijpelijk is. En omdat het recht niet publiek wordt beoefend, hoeft het ook niet begrijpelijk te zijn ...

Misschien is dit wel de grootste uitdaging voor professionele juristen in onze tijd: de kloof met de rechtzoekende te dichten. Daarvoor zijn vele middelen denkbaar: aanwezigheid van het recht in het onderwijs, in het publieke debat, in de media, telkens op een wijze die recht doet aan beide polen van het gesprek. Bovenal veronderstelt deze operatie echter een mentaliteitswijziging. Weber was van oordeel dat de grootste valkuil voor de professionele politicus de ijdelheid was. Waarom zou dat anders zijn voor de professionele jurist? Als we kunnen vermijden dat een rechtmatige vaktrots verwordt tot een zinloze zoektocht naar onderscheid, is er al een grote stap gezet. Misschien wordt werken aan begrijpelijkheid dan plots ook een stuk gemakkelijker?

Frank Judo
Voorzitter
Vlaamse Juristenvereniging
www.vjv.be